

Széchenyi Zsigmondné szül. Hertelendy Margit 1925-2021

Mangi néni. Mert mindenki így hívta. Azt hiszem zavarta, ha grófnénak szólították.

Igazán nagy megtiszteltetés volt, hogy személyesen ismerhettem. A hagyományos, Gróf Széchenyi Zsigmond tiszteletére tartott sárpentelei SZVTSZ rendezvényünkön találkoztam vele. Az első találkozásunkor már mondta, hogy szívesen lát budapesti otthonában. Nem akartam elhinni, hogy komolyan gondolja. Nem akartam zavarni, nem kerestem. Aztán kicsit később telefonon beszélünk és rákérdezett, hogy miért nem megyek. Innentől kezdve, ha volt rá lehetőségem meglátogattam.

Egy kedves, közvetlen, szerény, de nagyszerű asszonyt ismertem meg, akit soha nem hallottam igazán panaszkodni. Pedig lett volna rá oka bőven. Kijutott neki is és a családjának is a megpróbáltatásokból – megalázásokból.

Életéről csak akkor mesélt, ha kérdezték. Legtöbbször a második férje révén, Gróf Széchenyi Zsigmonddal kapcsolatban interjúvolták. Pedig náluk is igaz volt a mondás, hogy minden sikeres férfi mögött egy erős asszony áll. Ő volt aki a megpróbáltatásokkal teli években mellette volt, bátorította, segítette írói munkáját. Közösén csinálták végig a költözéseket, zokszó nélkül gépelte újra és újra férje legendás precízitása miatt a könyveinek kéziratait, rendezték a hatalmas (a több mint 4000 kötetes) magyar és idegennyelvű vadászati szakkönyvtárat. Férje így ír az Ünnepnepok című könyve előszavában: „Feleségemről – ki már az előző kötetet is megíratta velem – csak ez a rövid néhány sor emlékszik meg, hiszen nem is volt részese az elmondandó élményeknek. Leírásukban viszont annál tevékenyebben részt vett. Segítő tanácsa, lankadatlan lelki támogatása csaknem társszerzővé minősíti. Övé legyen hát ez a könyv is, valamint együtt zsákmányolt első szarvasbikánk emléke, utóbbi vadászéveim legszebb < ünnepnepja > ! „

Mangi néni gyerekkorát Zala megyében Pacsaandorházán töltötte fiú testvérei társaságában. Szerette a lovakat, teniszezett, vadászni járt a fiúkkal. (Puskát soha nem vett a kezébe.) Szigorú intézeti nevelést kapott itthon és Ausztriában. Nyelvmesternőként végzett és az egyetemen művészettörténetet és franciát hallgatott vendég szakon. A régi nemesi családot is utolérték a világegés okozta következmények. Testvéreit fogságba vetették, édesanyjával és első házasságából való lányával Keszthelyre kerültek. Megkérdeztem tőle miért nem hagyta el az országot, mint sokan mások? A válasz az volt, hogy akkor ki próbált volna kapcsolatot tartani a testvéreivel a szinte lehetetlen körülmények közt.

Keszthelyen változott meg örökre az élete. Itt ismerkedett meg második férjével „Gróf Kartárs”-sal. (Széchenyit szólították így munkatársai.) Mangi néni mint kazánfűtő és takarító, jövődöbéli férje pedig mint állományon kívüli segéderő volt a Helikon Könyvtárban. A sors fintoraként azonban, ha külföldiek jöttek a Kastélyba bizony nagyon jól jött a többféle nyelvtudással bíró takarítónő és akkor már fehér köpenyben ő volt a tolmács. Ő nyilatkozta: „Nagyon sokoldalú lesz az ember ebben a világban.”

Sokáig nem volt lehetőségük összeházasodni, hiszen mindketten mindenüket elvesztették, nem tudtak közös otthont teremteni. Amikor felköltözhetek Budapestre, 5 évig laktak egy sötét, dohos földszinti lakásban. A következő lakásukban végre normalisabb körülmények közt a könyvek is megfelelőbb elhelyést kaptak. Férje Istenhegyi úton lévő villájában kiállított páratlan vadászati trófea gyűjteménye egy gyújtóbomba következtében megsemmisült. Egy életmű szállt el a füsttel együtt. Ettől kezdve már csak a könyvtár és a Széchenyi család Úri utcai házában tárolt emlékek, dokumentumok, albumok maradtak amit nagy gondossággal és szakértelemmel próbált megőrizni a jövődönek.

A politikai hatalom rájött, hogy bizony szükség van férje szakértelmére és felkérést kapott egy afrikai expedíció megszervezésére. A második ilyen lehetőségre 1963-ban került sor, amikor már felesége is

elkísérhette. Mangi néni akkor sem a fegyverrel, hanem a fényképezőgéppel és 8 mm-es filmfelvevővel gyűjtötte a „trófeákat”, örökítette meg az élményeket. Volt lehetőségem látni a filmfelvételt, nagyon érdekes, élvezhető módon lett dokumentálva az expedíció.

Férje halála után elsődleges célja lányának diplomát adni a kezébe. Első házasságából született gyermekére úgy gondolom mindig nagyon büszke volt. (Ezt sem hallottam tőle konkrétan, de ahogy beszélt róla erre lehet következtetni.) Jogosan, hisz Eszter valóban lediplomázott (Eszter Birck-Wilson PhD) és egy amerikai neves kutató intézet egyik vezetője lett. Édesanyjával napi szinten telefonon tartották a kapcsolatot és amikor csak lehetősége volt rá személyesen is találkoztak. Eszter megtisztelt azzal, hogy elfogadta az egyik sárpentelei megemlékezésre a meghívásomat, elkísérte édesanyját. Ott kértem szóljon pár szót. Ő sem igazán szeret szerepelni (akárcsak anyukája) ezért csak néhány mondatot mondott, többek közt „Széchenyi Zsigmond nem a mostoha, hanem a nevelőapám volt. „

A másik fő életcél Mangi néni életében férje emlékének megőrzése és a háború után megmaradt hagyatékának kezelése. Az egyedülálló több mint 4000 darabból álló több nyelvű vadászati szakkönyvtár katalógizálása és rendszerezése lett hosszú éveken keresztül a fő elfoglaltsága. A magyar, angol, német, francia nyelven írt könyvek közt igazi ritkaságok, kuriózumok is vannak. Jelenleg a Természettudományi Múzeum őrzi a gyűjteményt. Az ő visszaemlékezései, információi alapján több kiadvány, film készült.

Rajta keresztül egy másik szemszögből egy kicsi bepillantást nyerhettem a nemesi családok életébe, sorsába. Egy „kissé” eltért attól amit az iskolában tanultam. Erre talán az egyik jó példa a pacsei temetőben tett látogatásunk során történt esemény. A Szentmihályi kriptá előtt nézelődtünk, amikor megállt mellettünk egy fiatal asszony és megkérdezte tud-e valamiben segíteni, kit keresünk. Elkezdtem vele beszélgetni és kiderült, hogy a nagymamája a pacsaandorházi birtokon szolgált és sokat mesélt neki az akkori életről és mindig nagy tisztelettel említette a birtokos családot akik segítettek a cselédeknek. Mondtam a hölgynek, hogy akkor bemutatom Gróf Széchenyi Zsigmondné született Hertelendy Margitot, az említett birtokos család leszármazottját. Nem tudom ki volt nagyobb zavarban Mangi néni vagy ő, de egyértelműen nagy tisztelettel mutatkozott be az idős hölgynek.

Mangi néni életének utolsó szakaszát a Logodi utcában élte a régi emlékek közt. Nagy élmény volt látni azokat a tárgyakat, könyveket, albumokat amiket régebben fényképen láttam valamelyik könyvben vagy újságban. Szinte egy kis múzeumban érezhettem magam. Lapozhattam férje híres, különböző állatbőrbe kötött fotóalbumait, láthattam a régi családi fotókat, festményeket, a szafári emlékeket. És ami talán a legfontosabb, hogy jóízű, sokszor kacagtató beszélgetések alakultak ki köztünk.

Én nagyon tiszteltem és szerettem Mangi nénit. Jó volt vele beszélgetni, kitűnő humora volt. Így ismertem meg és ilyen marad az emlékeimben.

Mangi néni a vadászati könyvtárral kapcsolatban többször említette „engem kezeljenek úgy, mint a könyvtár egyik kötetét „.

Most már ez a nagyon értékes tartalommal bíró kötet örökre bezárult. Mangi néni elment. 54 év után ismét találkozhat szeretett férjével és folytathatják a közös vadászatot – igaz, ő fényképezőgéppel.

Székesfehérvár, 2021.09.07

Asbóth Katalin

Székesfehérvár Városi Természetbarát Szövetség

Székesfehérvár Városi Természetbarát Szövetség által szervezett
Gróf Széchenyi Zsigmond emlékére rendezett megemlékezés - Sárpentele